

SCHOONENGWEG 5 TE VOORTHUIZEN

GEMEENTE BARNEVELD

INVENTARISEREND VELDONDERZOEK DOOR MIDDEL VAN PROEFSLEUVEN

Opdrachtgever

Gemeente Barneveld
Raadhuisplein 2
3771 ER Barneveld

Projectleider

T.J.H. van Essen

Definitieve versie

Projectnummer

Synthegra Rapport S230078

Autorisatie

Drs. F. Stevens.

Datum

08-03-2024

COLOFON

Opdrachtgever : Gemeente Barneveld te Barneveld
Project : Schoonengweg 5 te Voorthuizen, gemeente Barneveld
Projectnummer : S230078
Titel : Schoonengweg 5 te Voorthuizen, gemeente Barneveld. Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven
Datum : 08-03-2024
Projectleider : T.J.H. van Essen
Auteurs : T.J.H. van Essen
M. van den Berg
Autorisatie : Drs. F. Stevens
Druk : Syntheгра B.V., Leusden
Afbeeldingen : Syntheгра B.V., tenzij anders vermeld
ISSN : 1874-9771

Syntheгра B.V. is gecertificeerd voor de BRL 4000 protocollen 4001 t/m 4004 (landbodems)

Syntheгра B.V.

Plantageweg 12
3833 AZ Leusden
T: +31 (0)88 81 81 981
E: www.syntheгра.nl

© Syntheгра B.V., 2024

INHOUD

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	4
SAMENVATTING.....	5
1 INLEIDING.....	7
1.1 ONDERZOEKSKADER	7
1.2 ONDERZOEKSDOEL EN VRAAGSTELLINGEN	8
1.3 LIGGING EN HUIDIGE SITUATIE PLANGEBIED.....	10
1.4 TOEKOMSTIGE SITUATIE PLANGEBIED	10
2 VOORONDERZOEK.....	11
2.1 INLEIDING	11
2.2 GESPECIFICEERDE ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	11
2.3 RESULTATEN VAN HET INVENTARISEREND VELDONDERZOEK D.M.V. KARTERENDE BORINGEN	11
3 VELDONDERZOEK	12
3.1 METHODE	12
3.2 LANDSCHAPSGENESE EN BODEMOPBOUW	15
3.3 ANALYSE SPOREN EN STRUCTUREN	16
3.4 VONDSMATERIAAL	23
3.5 SPECIALISTISCH ONDERZOEK.....	23
4 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN EN CONCLUSIES.....	24
4.1 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN	24
4.2 CONCLUSIES.....	27
5. ARCHEOLOGISCHE WAARDERING EN SELECTIEADVIES.....	28
5.1 WAARDERING.....	28
5.2 SELECTIEADVIES	30
BRONNEN.....	31

Afbeelding voorblad: foto van westelijke deel van put 2 aan het einde van de werkdag.

Administratieve gegevens

Toponiem	: Schoonengweg 5
Plaats	: Voorthuizen
Gemeente	: Barneveld
Provincie	: Gelderland
Projectnummer	: S230078
Bevoegde overheid	: Gemeente Barneveld, Mevr. S. van der A
Opdrachtgever	: Gemeente Barneveld
Uitvoerende instantie	: Synthebra B.V.
Onderzoeksmelding (ARCHIS)	: 5490580100
Datum onderzoeksmelding	: 18-12-2023
Datum start veldwerk	: 23-01-2024
Afronding veldwerk	: 23-01-2024
Uitvoerders veldwerk	: M. van den Berg, T.J.H. van Essen
Kaartblad	: 32E
Periode	: Neolithicum – Nieuwe Tijd
Oppervlakte	: Circa 2600 m ²
Perceelnummers	: Kadastrale gemeente Voorthuizen, sectie G, perceelnummers: 4540 en 6773 gedeeltelijk
Grondgebruik	: Braakliggend
Geologie	: Formatie van Boxtel
Geomorfologie	: Dekzandrug
Bodem	: Hoge zwarte enkeerdgrond
Depot	: Documentatie en vondsten zullen worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Gelderland, te Wijchen.

De onderzoekslocatie wordt omsloten door de volgende coördinaten:

Noord:	x 169992	y 465676
Oost:	x 169993	y 465631
Zuid:	x 169932	y 465630
West:	x 169926	y 465670
Centrum:	x 169958	y 465652

Samenvatting

Inleiding

Synthebra B.V. heeft in opdracht van gemeente Barneveld op 23-01-2024 een archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd op een terrein aan de Schoonengweg 5 te Voorthuizen. De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen bouw van een (nog onbekend) aantal woningen.

Het oppervlakte van het plangebied bedraagt 2582 m² met een verwachte verstoringsdiepte van maximaal 1 meter beneden maaiveld. De bodem zal waarschijnlijk tot ver in het archeologische niveau worden verstoord. Eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen daarbij verloren gaan.

Doelstelling

De doelstelling van proefsleuvenonderzoek is het aanvullen en toetsen van de archeologische verwachting, zoals geformuleerd in hoofdstuk 4 van onderhavig Programma van Eisen (conform KNA versie 4.1 Protocol 4003 inventariserend veldonderzoek). Het doel van het archeologische onderzoek is onder meer om vast te stellen of binnen het plangebied een vindplaats aanwezig is en zo ja, het begrenzen van de op het terrein aanwezige archeologische waarden en het bepalen van de gaafheid en conservering ervan. Verder moet een gefundeerde afweging worden gemaakt met betrekking tot eventueel vervolgonderzoek.

Gevolgte onderzoeksmethode

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de uitgangspunten en randvoorwaarden zoals vastgelegd in het Programma van Eisen (PvE) dat is opgesteld door Drs. F. Stevens.¹ Tijdens het veldonderzoek is er op een aantal punten afgeweken van het PvE. Dit heeft voor een groot deel te maken met de hoge waterstand, waarbij bij aankomst bleek dat een groot deel van het gebied onder water stond. Hierdoor is in eerste instantie al besloten om beide sleuven te verplaatsen, om zo een goed vlak aan te kunnen leggen. Put 2 is daardoor iets opgeschoven en is tevens niet geheel recht. Put 1 is zover mogelijk naar het noorden opgeschoven. Belangrijk om te benoemen is hierbij dat de delen die onderwater stonden ook lager liggen dan de delen waar de putten zijn aangelegd, waardoor het goed mogelijk is dat er in de lagere delen al veel is gegraven. Vervolgens bleek tijdens de aanleg van de put dat het vlak toch snel vol liep met water, ondanks de pogingen van de graafmachinist om het water zoveel mogelijk weg te houden. Hierdoor is besloten om twee profielen per put aan te leggen in plaats van één om de 10 meter. Bovendien was de bodemopbouw door vrijwel het gehele plangebied vrijwel hetzelfde, waardoor besloten is dat onder de omstandigheden twee profielen per put zou volstaan. Verder is een enkel spoor niet gecoupeerd vanwege wateroverlast in de put.

In totaal is 375 m² onderzocht. Er zijn twee proefsleuven gegraven, waarin 1 vlak is aangelegd. Er zijn in totaal 4 profielen aangelegd, twee per put, één aan het begin van de put en één aan het einde. Binnen de sleuven is één vlak onderzocht en gedocumenteerd. De vlakaanleg heeft laagsgewijs plaatsgevonden tot op het vlakniveau waarop de grondsporen zichtbaar werden en het vlak te interpreteren was. Per haal van de graafmachine is met behulp van de metaaldetector het blootgelegde vlak afgezocht. Behalve het vlak is ook de stort met behulp van de metaaldetector onderzocht. Na iedere haal van de graafmachine is het vlak op vondsten en grondsporen gecontroleerd.

¹ Stevens 2023.

Een selectie van de aangetroffen sporen is gecoupeerd en eventueel afgewerkt tot op het niveau dat noodzakelijk was voor het beantwoorden van de vraagstellingen. Alle profielen zijn gedocumenteerd en beschreven. Het vlak en de profielen zijn lithologisch beschreven conform de NEN 5104² en bodemkundig³ geïnterpreteerd.

Het vlak is ingemeten met een GPS met handheld en gefotografeerd. De profielen en de coupes zijn op schaal 1:20 getekend. Alle foto's van het vlak, sporen, coupes en profielen zijn voorzien van een noordpijl, een schaalstok en een fotobordje c.q. fotoformulier met het onderzoeksmeldingsnummer en objectgegevens. In iedere proefsleuf is per vlak de hoogte gemeten in raaien met een tussenafstand van 5 m en tevens aan de kant van de profielen de maaiveldhoogtes in eenzelfde raai met een tussenafstand van 5m (Afbeelding 3). Het gebruikte meetsysteem is in het Rijksdriehoekstelsel. Alle metingen zijn verricht met een RTK-GPS.

Resultaten

Binnen het onderzochte gebied zijn geen resten van het verwachte erf Klein Wixeler aangetroffen. Het is niet met zekerheid te zeggen dat resten van dit erf helemaal niet meer aanwezig zijn binnen het plangebied, aangezien deze tussen de aangelegde sleuven nog aanwezig kunnen zijn. De kans dat er nog intacte resten van het erf in het plangebied liggen is echter erg laag. Binnen het plangebied zijn zeer veel verstoringen aangetroffen, waardoor de kans groot is dat dit in het gebied tussen de sleuven eveneens het geval is. Bovendien lag het deel tussen de proefsleuven een stuk lager dan de nu onderzochte delen (gezien de hoge waterstand in vergelijking met de rest van het plangebied) wat kan duiden op verstoring in dat deel van het plangebied. Dit zou betekenen dat eventuele aanwezige resten van het historische erf sterk verstoord zijn. Als laatste is niet met zekerheid te zeggen hoe oud de ploegsporen zijn, aangezien er uit deze sporen geen materiaal komt. Op basis van de stukken recent roodbakkend aardewerk uit het esdek, en het feit dat de ploegsporen vanuit het esdek kwamen (en dus niet pas onder het esdek zichtbaar waren) is echter geconcludeerd dat het waarschijnlijk gaat om relatief recente sporen, uit de Nieuwe Tijd C of nog recenter.

Waardering & advies

Binnen de grenzen van het plangebied zijn geen behoudenswaardige archeologische resten aangetroffen. Om die reden wordt aanbevolen geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren bij bodemverstoringen. Het definitieve selectiebesluit zal worden genomen door de bevoegde overheid, de gemeente Barneveld.

Bovenstaande vormt een selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat in deze fase van het vergunningsverleningstraject reeds bodemverstoringen of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek dienen vooraleerst te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Barneveld). Deze neemt vervolgens een definitief selectiebesluit.

Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthesgra wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, indien tijdens de werkzaamheden een (mogelijke) archeologische vondst wordt gedaan dan geldt de wettelijke meldingsplicht, zoals omschreven in artikel 5.10 van de Erfgoedwet bij de minister. Uit praktisch oogpunt kan een dergelijke toevalsvondst bij de gemeente worden gemeld.

² Nederlands Normalisatie-instituut 1989.

³ De Bakker en Schelling 1989.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

Synthebra B.V. heeft in opdracht van gemeente Barneveld op 23-01-2024 een archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven⁴ uitgevoerd op een terrein aan de Schoonengweg 5 te Voorthuizen (afbeelding 1). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen bouw van een (nog onbekend) aantal woningen.

Het oppervlakte van het plangebied bedraagt 2582 m² met een verwachte verstoringsdiepte van maximaal 1 meter beneden maaiveld. De bodem zal waarschijnlijk tot ver in het archeologische niveau worden verstoord. Eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen daarbij verloren gaan.

Door de voorgenomen graafwerkzaamheden, kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden verloren gaan. Daarom is op basis van het bestemmingsplan, met daarin verwoord het gemeentelijk beleid, in het kader van een bestemmingsplanprocedure voorafgaand aan de graafwerkzaamheden archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Het plangebied ligt in het bestemmingsplan Buitengebied 2012 geconsolideerd dat is vastgesteld door de gemeente Barneveld op de datum 21-09-2023⁵. Voor het plangebied geldt een dubbelbestemming Waarde Archeologie 4. Voor terreinen met een Waarde Archeologie 4 geldt, dat een rapport dient te worden overlegd waaruit blijkt dat de archeologische waarde van het terrein in voldoende mate is vastgesteld bij plangebieden groter dan 100 m² en verstoringen die dieper reiken dan 30 centimeter beneden maaiveld. De bevoegde overheid, de gemeente Barneveld, heeft een specifiek archeologisch beleid vastgesteld en beschikt over een Archeologische Verwachtingskaart.⁶

Het onderzoek is uitgevoerd conform de vigerende Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1⁷ en de Leidraad Proefsleuvenonderzoek.⁸

De bevoegde overheid, gemeente Barneveld, zal de resultaten van het onderzoek toetsen en een selectiebesluit nemen aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

⁴ IVO-P, protocol 4003

⁵ www.ruimtelijkeplannen.nl

⁶ De Roode, F./F. van Oosterhout 2008.

⁷ SIKB 2018.

⁸ SIKB 2012.

1.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen

Het doel van het onderzoek, zoals geformuleerd in het PvE⁹, luidt als volgt:

De doelstelling van proefsleuvenonderzoek is het aanvullen en toetsen van de archeologische verwachting, zoals geformuleerd in hoofdstuk 4 van onderhavig Programma van Eisen (conform KNA versie 4.1 Protocol 4003 inventariserend veldonderzoek).¹⁰ Het doel van het archeologische onderzoek is onder meer om vast te stellen of binnen het plangebied een vindplaats aanwezig is en zo ja, het begrenzen van de op het terrein aanwezige archeologische waarden en het bepalen van de gaafheid en conservering ervan. Verder moet een gefundeerde afweging worden gemaakt met betrekking tot eventueel vervolgonderzoek.

De volgende onderzoeksvragen uit het Programma van Eisen zullen worden beantwoord:¹¹

Bodemopbouw en genese

1. *Heeft het onderzoek aanvullende informatie opgeleverd met betrekking tot de reeds bekende bodemopbouw? Zo ja welke, en welke betekenis heeft dit voor de archeologische waarde van het perceel?*
2. *Is in het gebied sprake van een intact bodemprofiel? Zo nee, wat is de oorzaak van de bodemverstoring?*
3. *Is er een plaggendek aanwezig? Zo ja, wat is er te zeggen over een datering, eventuele fasering, sporen van historische bodembewerking en de bodem waarop het dek is ontstaan?*
4. *Wat is de dikte van het plaggendek en hoe verhoudt zich dat ten opzichte van het paleo-reliëf?*
5. *Welke post-depositionele processen hebben plaatsgevonden? In hoeverre is sprake van erosie, aantasting of verstoring van archeologische resten door dit soort processen?*

Sporen, structuren en vondsten

6. *Zijn in het onderzoeksgebied archeologische vondsten, sporen en/of structuren aanwezig? Zo ja:*
 - a. *Wat is de exacte aard, omvang, datering, gaafheid, conservering, karakter en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten?*
 - b. *Wat is de functionele interpretatie van de aangetroffen vondsten, sporen en structuren? Zijn er vondsten, sporen of structuren aanwezig uit verschillende perioden?*
 - c. *Zo ja, is een relatie te leggen tussen deze verschillende fasen (continuïteit)?*
7. *Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig binnen het plangebied? Wat is hun aard, datering, fysieke kwaliteit (gaafheid en conservering), diepteligging en ruimtelijke verspreiding (zowel horizontaal als verticaal/stratigrafisch)*
8. *Indien er geen vindplaats is aangetroffen: welke verklaring is hier voor te geven?*
9. *Wat is de relatie van de vindplaats ten opzichte van andere vindplaatsen in de omgeving van het plangebied?*
10. *Hoe passen eventueel aangetroffen resten binnen het nu bekende beeld van de bewoningsgeschiedenis van het gebied?*
11. *Zijn er resten aangetroffen van de bebouwing die op historisch kaartmateriaal zichtbaar is? Is er sprake van een oudere voorganger van deze bebouwing??*

⁹ Stevens 2023.

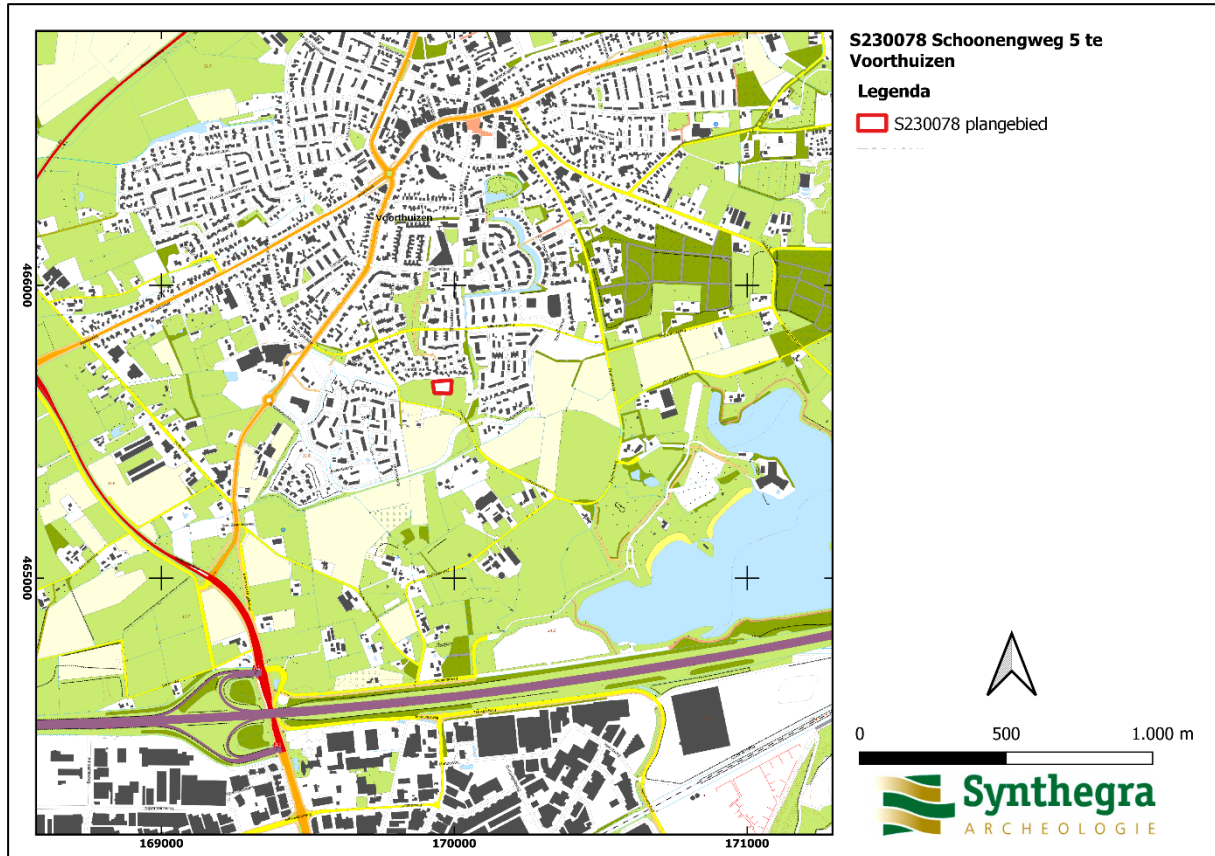
¹⁰ SIKB, 2018.

¹¹ Stevens 2023.

12. *Indien er een of meerdere vindplaatsen zijn aangetroffen: wat is de waardering van de vindplaatsen?*
13. *Is er sprake van een behoudswaardige vindplaats of vindplaatsen? Zo ja, hoe dient hiermee te worden omgegaan? Is een opgraving noodzakelijk of kunnen er beschermende maatregelen genomen worden?*

1.3 Ligging en huidige situatie plangebied

Het plangebied beslaat een oppervlak van circa 2856 m² en is gelegen aan de Schoonengweg 5 te Voorthuizen (afbeelding 1). Het plangebied is momenteel braakliggend, en wordt in noordelijke richting begrensd door bebouwing en in alle overige windrichtingen door een grasveld.

Afbeelding 1: Het plangebied, rood omkaderd, op de topografische ondergrond van Nederland (Bron: www.pdok.nl).

1.4 Toekomstige situatie plangebied

De huidige inrichting zal worden gewijzigd. Binnen het plangebied zullen een aantal woningen gebouwd worden. De precieze opzet is echter nog niet bekend, waardoor het aantal woningen, de locaties van de woningen en de funderingswijze nog niet bekend zijn. de verwachting is dat de verstoringsdiepte ca. 1 meter zal bedragen.

2 Vooronderzoek

2.1 Inleiding

In een eerder stadium is voor het plangebied een bureau- en booronderzoek uitgevoerd.¹² Dit betreft een onderzoek over een groter gebied, waarbij onder andere het plangebied is onderzocht.

2.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van bovenvermeld bureauonderzoek is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Binnen het onderzochte gebied komt dekzand, in de vorm van ruggen, welvingen en vlaktes, en beekafzettingen voor. De beekafzettingen zijn afkomstig van de Zenderense Beek, en hebben een deel van de dekzandvlakte verspoeld. Bovendien is er mogelijk een deel met smeltwaterafzettingen in het plangebied aanwezig, afgezet door de stuwwal bij de Veluwe. Drie delen van het plangebied hebben op basis van de bekende waarden een hoge archeologische verwachting, waardoor binnen deze drie delen ook nader onderzoek wordt uitgevoerd (verkennend- en karterend booronderzoek). In deze deelgebieden liggen tevens twee historische erven (Wixeler en Klein Wixeler). Voor het plangebied in dit onderzoek geldt een hoge verwachting, die te maken heeft met de ligging op een dekzandwelving en het feit dat het plangebied de locatie is van het voormalige historische erf Klein Wixeler.¹³

2.3 Resultaten van het inventariserend veldonderzoek d.m.v. karterende boringen

Op basis van het onderzoek is er binnen het plangebied sprake van een beekdal in het zuidelijke deel, een gebied met dagzomende smeltwaterafzettingen en verder dekzandruggen en verspoelde en niet verspoelde dekzandvlaktes. Er zijn drie zones aangewezen met een hoge verwachting, gezien de ligging op een dekzandrug. Binnen deze drie zones zijn tijdens het karterende booronderzoek twee vindplaatsen aangetroffen: het historische erf Wixeler, waar niet determineerbaar aardewerk is aangetroffen, en het historische erf Klein Wixeler. Voor deze beide gebieden wordt een vervolg onderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.¹⁴

¹² Goossens, E./S. van der Veen 2010.

¹³ *Ibidem*, 18-24.

¹⁴ *Ibidem*, 24-31.

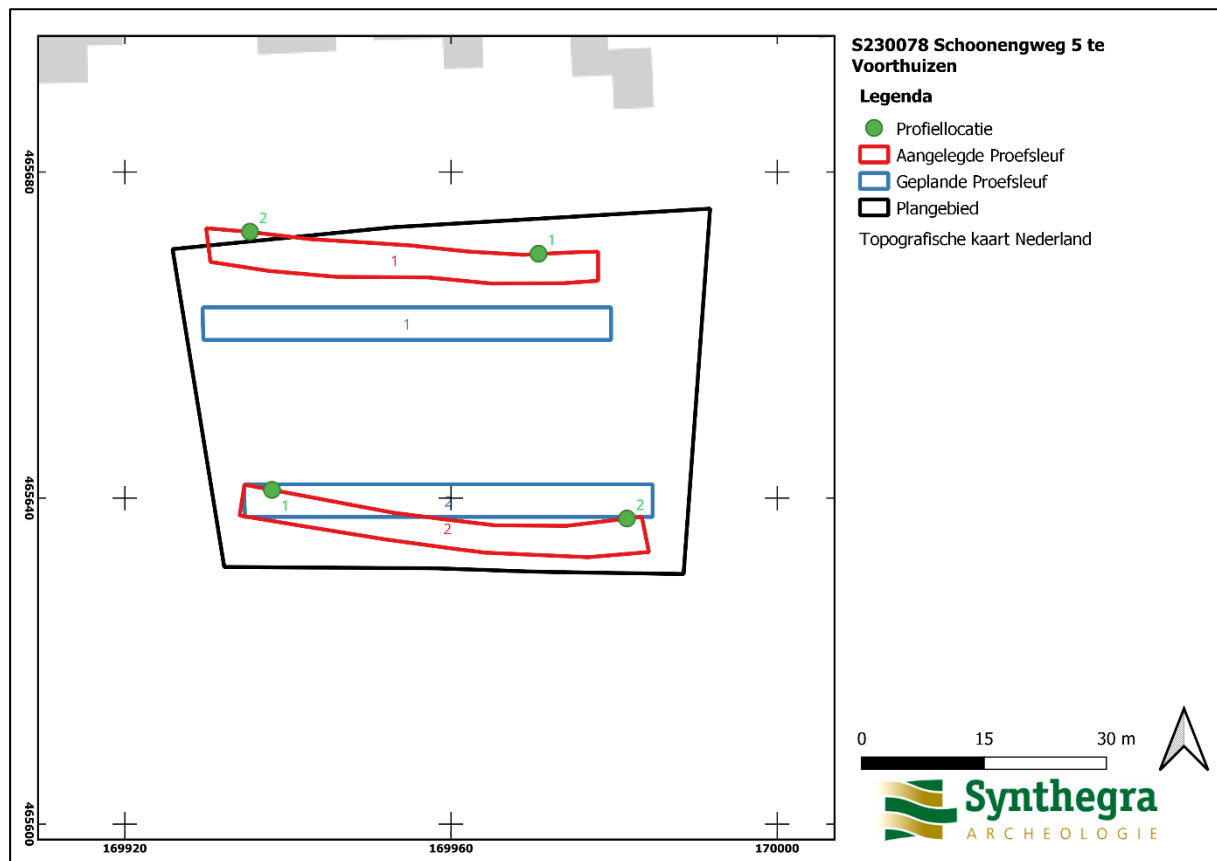
3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de uitgangspunten en randvoorwaarden zoals vastgelegd in het Programma van Eisen (PvE) dat is opgesteld door Drs. F. Stevens.¹⁵ Tijdens het veldonderzoek is er op een aantal punten afgeweken van het PvE. Dit heeft voor een groot deel te maken met de hoge waterstand, waarbij bij aankomst bleek dat een groot deel van het gebied onder water stond. Hierdoor is in eerste instantie al besloten om beide sleuven te verplaatsen, om zo een goed vlak aan te kunnen leggen. Put 2 is daardoor iets opgeschoven en is tevens niet geheel recht. Put 1 is zover mogelijk naar het noorden opgeschoven. Belangrijk om te benoemen is hierbij dat de delen die onderwater stonden ook lager liggen dan de delen waar de putten zijn aangelegd, waardoor het goed mogelijk is dat er in de lagere delen al veel is gegraven. Vervolgens bleek tijdens de aanleg van de put dat het vlak toch snel vol liep met water, ondanks de pogingen van de graafmachinist om het water zoveel mogelijk weg te houden. Hierdoor is besloten om twee profielen per put aan te leggen in plaats van één om de 10 meter. Bovendien was de bodemopbouw door vrijwel het gehele plangebied vrijwel hetzelfde, waardoor besloten is dat onder de omstandigheden twee profielen per put zou volstaan. Verder is een enkel spoor niet gecoupeerd vanwege wateroverlast in de put.

In totaal is 375 m² onderzocht. Er zijn twee proefsleuven gegraven, waarin 1 vlak is aangelegd (afbeelding 2). Er zijn in totaal 4 profielen aangelegd, twee per put, één aan het begin van de put en één aan het einde (afbeelding 2). Binnen de sleuven is één vlak onderzocht en gedocumenteerd. De vlakaanleg heeft laagsgewijs plaatsgevonden tot op het vlakniveau waarop de grondsporen zichtbaar werden en het vlak te interpreteren was. Per haal van de graafmachine is met behulp van de metaaldetector het blootgelegde vlak afgezocht. Behalve het vlak is ook de stort met behulp van de metaaldetector onderzocht. Na iedere haal van de graafmachine is het vlak op vondsten en grondsporen gecontroleerd.

¹⁵ Stevens 2023.

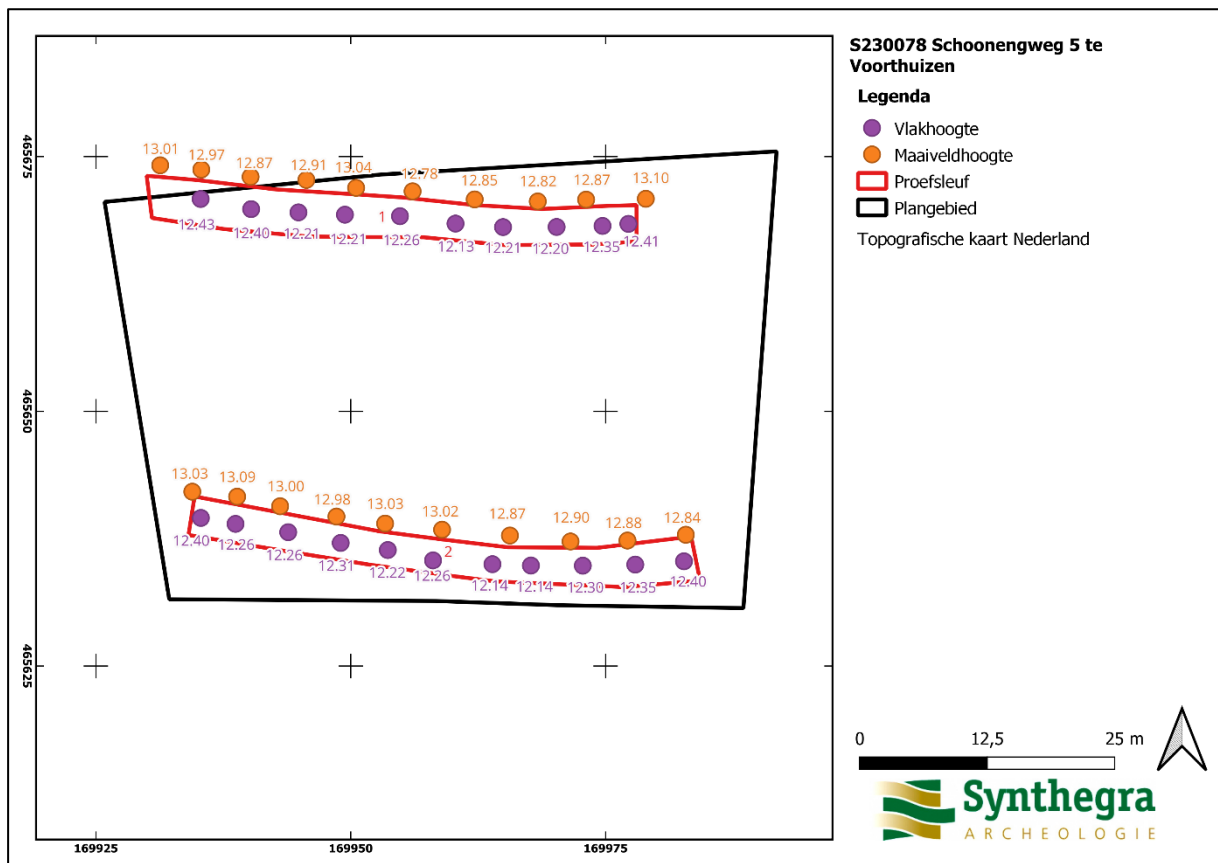
Afbeelding 2: de locaties van de geplande sleuven (in het blauw) en de locaties van de aangelegde sleuven (in het rood). Tevens ook de locaties van de gezette profielen.

Een selectie van de aangetroffen sporen is gecoupeerd en eventueel afgewerkt tot op het niveau dat noodzakelijk was voor het beantwoorden van de vraagstellingen. Alle profielen zijn gedocumenteerd en beschreven. Het vlak en de profielen zijn lithologisch beschreven conform de NEN 5104¹⁶ en bodemkundig¹⁷ geïnterpreteerd.

Het vlak is ingemeten met een GPS met handheld en gefotografeerd. De profielen en de coupes zijn op schaal 1:20 getekend. Alle foto's van het vlak, sporen, coupes en profielen zijn voorzien van een noordpijl, een schaalstok en een fotobordje c.q. fotoformulier met het onderzoeksmeldingsnummer en objectgegevens. In iedere proefsleuf is per vlak de hoogte gemeten in raaien met een tussenafstand van 5 m en tevens aan de kant van de profielen de maaiveldhoogtes in eenzelfde raai met een tussenafstand van 5 m (Afbeelding 3). Het gebruikte meetstelsel is in het Rijksdriehoekstelsel. Alle metingen zijn verricht met een RTK-GPS.

¹⁶ Nederlands Normalisatie-instituut 1989.

¹⁷ De Bakker en Schelling 1989.

Afbeelding 3: de vlak- en maaiveldhoogtes van de twee aangelegde sleuven.

3.2 Landschapsgenese en bodemopbouw

In de twee sleuven zijn in totaal vier profielen gedocumenteerd, twee per put, één aan beide uiteinden. Hierin is sprake van een vrij uniforme bodemopbouw, waarbij sprake is van een pakket donkergrijs, matig fijn, matig goed gesorteerd, afgerond, zwak grindig, matig humeus, kalkloos, matig siltig zand (afbeelding 4). Dit pakket is geïnterpreteerd als esdek. Dit esdek is 40 tot 65 centimeter dik. In het esdek is materiaal aangetroffen, echter betrof dit zeer recent materiaal (recent bouwmetaal, plastic/rubberen buizen, doorzichtig glas, stoeptegels), met een enkel fragment recent roodbakkend aardwerk. Hieronder volgt over het algemeen een pakket geel, zeer fijn, goed gesorteerd, afgerond, zwak tot matig grindig, kalkloos, matig siltig, lemig, compact zand, welke is geïnterpreteerd als dekzand behorende tot de Formatie van Boxtel (afbeelding 4). Het betreft hier de C-horizont. Alleen in profiel 2 van werkput 1 (in het noordwesten van het plangebied) is sprake van een afwijkende C-horizont. In dit profiel heeft dit pakket namelijk een geeloranje kleur, waarbij de oranje kleur het gevolg is van veel ijzeroxide in het pakket (afbeelding 5). Het bovenliggende esdek komt wel overeen met die in de overige profielen.

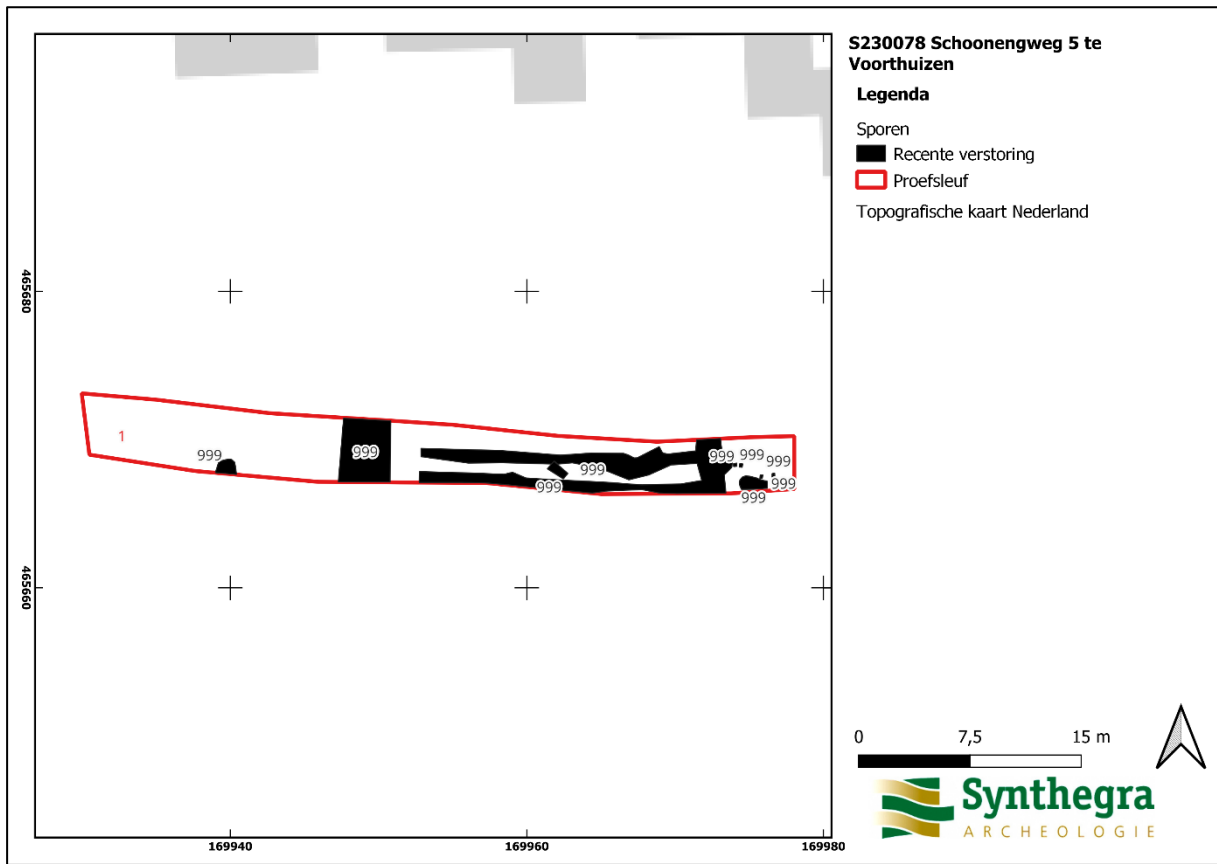
Afbeelding 4: profiel 1 in put 1. Hier is duidelijk het esdek op het dekzand zichtbaar.

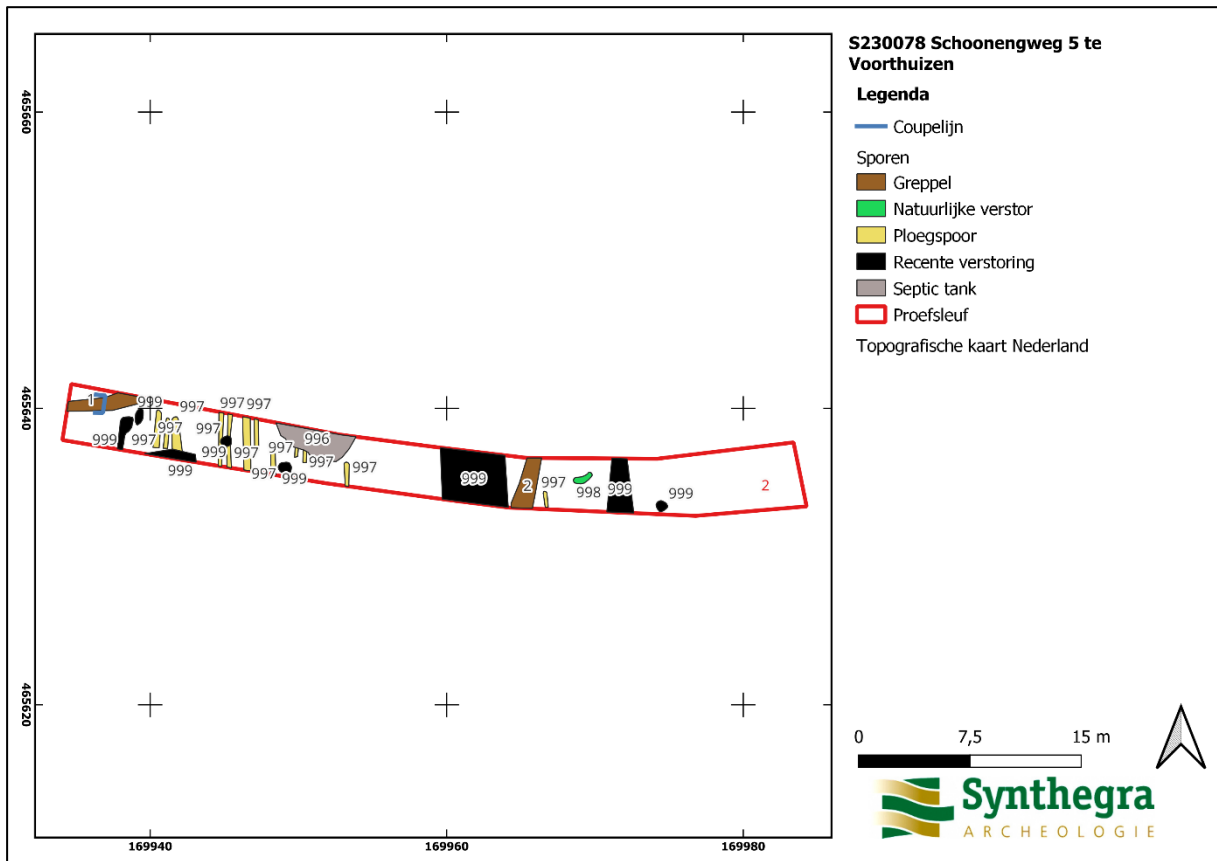
Afbeelding 5: profiel 2 in put 1. Hier is de ijzerrijke C-horizont duidelijk zichtbaar.

3.3 Analyse sporen en structuren

In totaal zijn zes spoornummers (afbeelding 6 en 7, tabel 1) en drie laagnummers uitgegeven.

Afbeelding 6: ASK van put 1

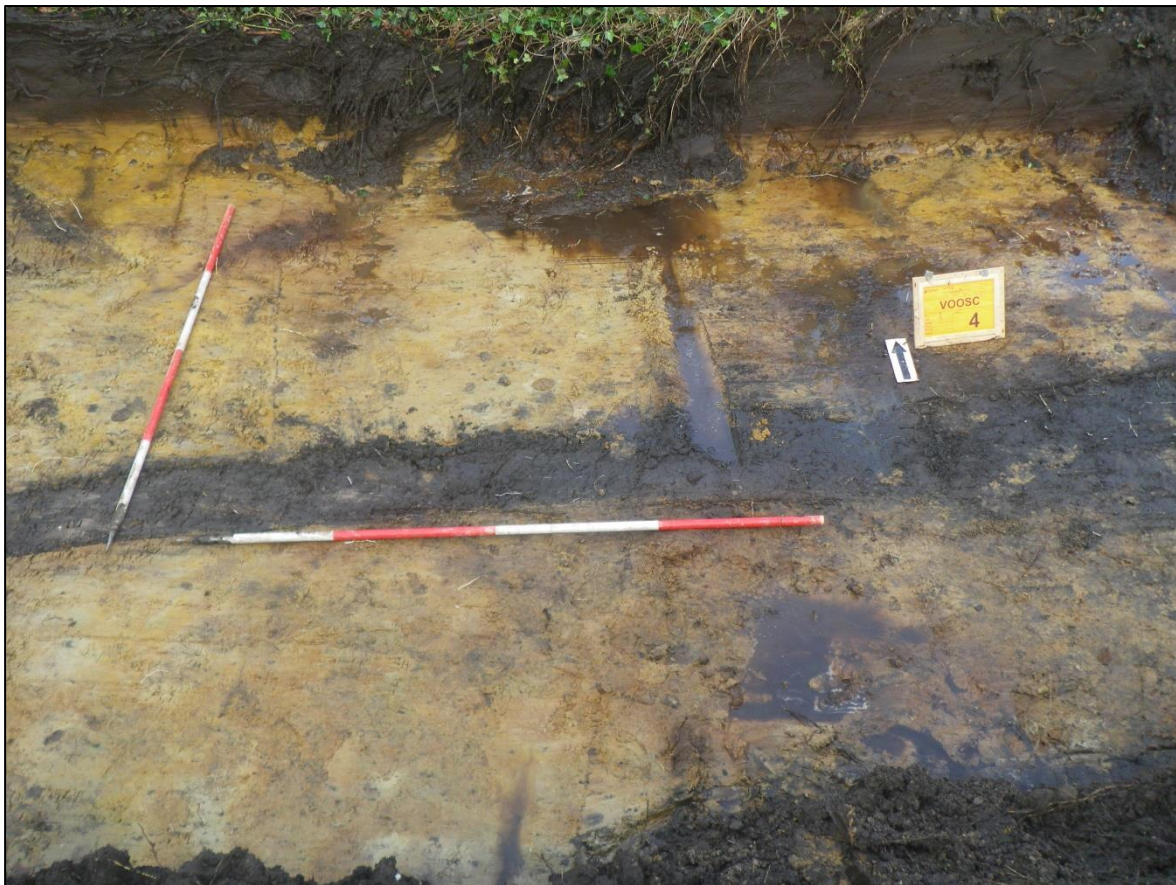

Afbeelding 7: ASK van put 2

Sporenlijst									
Put	Vlak	Profiel	Spoornr	Interpretatie	Textuur	Tint	Hoofdkleur	Bijkleur	Opmerkingen
2	0	1	1	GREPPEL	Zs2	D	BR		Erfgreppel (Zeer recent)
2	1	0	1	GREPPEL	Zs2	D	BR		Erfgreppel (Zeer recent)
2	1	0	2	GREPPEL	Zs2	D	BR		Erfgreppel (Zeer recent)
2	1	0	996	GRONDSPR	Zs2		GR	WT	Septic tank inclusief insteek
2	1	0	997	GRONDSPR	Zs2	D	GR	BR	Recente ploegsporen
2	1	0	998	NATUURLIJK. PLANT	Zs2	D	BR		Natuulijke verstoringen
1	1	0	999	GRONDSPR	Zs2	D	GR	BR	Recente verstoringen
2	1	0	999	GRONDSPR	Zs2	D	GR	BR	Recente verstoringen
1	0	1	1000	BOUWVOOR	Zs2	D	GR		
1	0	2	1000	BOUWVOOR	Zs2	D	GR		
2	0	1	1000	BOUWVOOR	Zs2	D	GR		
2	0	2	1000	BOUWVOOR	Zs2	D	GR		
1	0	1	2000	HORIZONT	Zs2		GL		Gebioturbeerd. Dekzand (C-horizont)
1	1	0	2000	HORIZONT	Zs2		GL		Gebioturbeerd. Dekzand (C-horizont)
2	0	1	2000	HORIZONT	Zs2		GL		Gebioturbeerd. Dekzand (C-horizont)
2	0	2	2000	HORIZONT	Zs2		GL		Gebioturbeerd. Dekzand (C-horizont)
2	1	0	2000	HORIZONT	Zs2		GL		Gebioturbeerd. Dekzand (C-horizont)
1	0	2	2001	HORIZONT	Zs2		OR	GL	Gebioturbeerd. Dekzand met extreem veel ijzer (Cc-horizont)

Tabel 1: de sporenlijst

Van de zes spoornummers betroffen de meeste recente verstoringen (S999, afbeelding 8), natuurlijke verstoringen (S998) een septic tank inclusief insteek (S996, afbeelding 9) en ploegsporen (S997, afbeelding 10). Verder zijn twee spoornummers uitgegeven, beide greppels (S1 en S2, afbeelding 11 en 12). Hierbij is van de greppels er één gecoupeerd, gefotografeerd getekend en afgewerkt (S1, afbeelding 13). De andere greppel is niet gecoupeerd vanwege wateroverlast. De ploegsporen zijn niet gecoupeerd, aangezien hier geen materiaal uitkwam, deze vanaf het vlak nog slechts een paar centimeter doorliepen en de snel vollopende put. Uit de greppel is tevens geen materiaal gekomen. Uit het profiel dat is gezet met de greppel S1 erin (afbeelding 14) blijkt dat deze onder het esdek ligt. Uit het esdek is echter voornamelijk zeer recent materiaal gekomen (tegels, plastic, recent bouw materiaal, al is dit mogelijk in het esdek gekomen door de aanwezige vergravingen). Het oudste materiaal betreft zeer recent roodbakkend aardewerk, afkomstig van een bloempot. De verwachting is dan ook dat het esdek vrij recent is, waarmee de greppels ook vrij recent kunnen zijn. Door de afwezigheid van materiaal is dit echter niet met zekerheid te zeggen. Van de ploegsporen is in ieder geval te zeggen dat deze in het esdek ook zichtbaar waren, waardoor deze sporen dus jonger zijn dan het esdek. Een precieze datering is door een gebrek aan materiaal niet te bepalen, maar door het materiaal wat uit het esdek komt en de zeer zachte vulling van de greppels is de verwachting dat zowel de sporen als het esdek in de Nieuwe Tijd C of recenter dateren.

Afbeelding 8: voorbeeld van een recente verstoring in put 1.

Afbeelding 9: de septic tank en insteek van het gegraven gat in put 2.

Afbeelding 10: een aantal ploegsporen op een rij in het westelijke deel van put 2.

Afbeelding 11: Spoor 1 in het westelijke deel van put 2.

Afbeelding 12: Spoor 2 in het middenstuk van put 2.

Afbeelding 13: de coupe van spoor 1 in put 2.

Afbeelding 14: foto van profiel 1 in put 2, waarin ook spoor 1 nog zichtbaar door het profiel loopt.

3.4 Vondstmateriaal

Tijdens het veldwerk zijn geen vondsten verzameld. De voorwerpen die zijn aangetroffen zijn in het veld gedeselecteerd gezien de zeer recente aard.

3.5 Specialistisch onderzoek

Specialistisch onderzoek was op basis van de resultaten van het onderzoek niet noodzakelijk, er zijn geen vondsten of monsters verzameld.

4 Beantwoording van de onderzoeksvragen en conclusies

4.1 Beantwoording van de onderzoeksvragen

Bodemopbouw en genese

1. *Heeft het onderzoek aanvullende informatie opgeleverd met betrekking tot de reeds bekende bodemopbouw? Zo ja welke, en welke betekenis heeft dit voor de archeologische waarde van het perceel?*

Het onderzoek heeft aangetoond dat er veel verstoringen in het plangebied aanwezig zijn. Dit betekent dat de archeologische verwachting op het perceel bijgesteld kan worden tot laag, en mogelijk mede de oorzaak is van het ontbreken van archeologische resten.

2. *Is in het gebied sprake van een intact bodemprofiel? Zo nee, wat is de oorzaak van de bodemverstoring?*

Nee dat is niet het geval. De afwezigheid van bodemhorizonten is te wijten aan het esdek, waarbij naar verwachting een deel van de bodem is afgegraven. De C-horizont is echter (grotendeels) intact gebleven bij de aanleg van het esdek, maar deze is later veel verstoord. Dit heeft te maken met recente verstoringen, zoals bijvoorbeeld de aanleg van een septic tank in het gebied.

3. *Is er een plaggendek aanwezig? Zo ja, wat is er te zeggen over een datering, eventuele fasering, sporen van historische bodembewerking en de bodem waarop het dek is ontstaan?*

Ja er is een plaggendek/esdek (een doorlopende humeus pakket van gemiddeld ca. 50 centimeter wat in ieder geval sterk lijkt op een esdek) aanwezig. Kijkend naar de profielen zal het gaan om een enkele fase, naar verwachting in de Nieuwe Tijd C of recenter, aangezien het kleine beetje materiaal dat uit het esdek komt uit deze periode afkomstig is. Een precieze datering is echter niet te geven. Verder is nog wel duidelijk dat de bodem na het ontstaan van het esdek de bodem is omgeploegd, al is ook hier geen precieze datering aan te verbinden.

4. *Wat is de dikte van het plaggendek en hoe verhoudt zich dat ten opzichte van het paleo-reliëf?*

Het esdek is 40 tot 65 centimeter dik, en bevindt zich op de C-horizont. Verdere horizonten zijn niet aangetroffen, waardoor de verwachting is dat met het mengen van de mest met de bodem eventuele A-, E- of B-horizonten zijn verstoord.

5. *Welke post-depositionele processen hebben plaatsgevonden? In hoeverre is sprake van erosie, aantasting of verstoring van archeologische resten door dit soort processen?*

De aanleg van het esdek lijkt te hebben gezorgd voor een verstoring binnen het plangebied, en daarnaast is er in het recente verleden veel verstoord binnen het onderzochte gebied. Duidelijk is dat eventuele archeologische resten hierbij verstoord kunnen zijn.

Sporen, structuren en vondsten

6. *Zijn in het onderzoeksgebied archeologische vondsten, sporen en/of structuren aanwezig? Zo ja:*

Er zijn een aantal sporen aangetroffen welke mogelijk archeologisch kunnen zijn.

- a. *Wat is de exacte aard, omvang, datering, gaafheid, conservering, karakter en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten?*

Het betreft twee greppels en een aantal ploegsporen. De sporen zijn aangetroffen in het westelijke en middelste deel van put 2, een precieze datering is niet te geven, maar gebaseerd op het materiaal wat uit het bovenliggende esdek komt is de verwachting dat het gaat om sporen uit de Nieuwe Tijd C of recenter, de greppels lijken intact en bevatten zeer zachte grond, de ploegsporen zijn voor een deel vergraven door latere verstoringen. In de spoorvullingen is geen materiaal aangetroffen.

- b. *Wat is de functionele interpretatie van de aangetroffen vondsten, sporen en structuren? Zijn er vondsten, sporen of structuren aanwezig uit verschillende perioden?*

De twee greppels zijn geïnterpreteerd als erfgreppels, terwijl de ploegsporen duiden op agrarisch landbewerking. Er zijn geen resten uit verschillende periodes aangetroffen.

- c. *Zo ja, is een relatie te leggen tussen deze verschillende fasen (continuïteit)?*

Niet van toepassing, aangezien de aangetroffen sporen uit dezelfde periode lijken te dateren.

7. *Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig binnen het plangebied? Wat is hun aard, datering, fysieke kwaliteit (gaafheid en conservering), diepteligging en ruimtelijke verspreiding (zowel horizontaal als verticaal/stratigrafisch)*

Binnen het plangebied is geen archeologisch vondstmateriaal aangetroffen.

8. *Indien er geen vindplaats is aangetroffen: welke verklaring is hier voor te geven?*

In principe niet van toepassing, maar de afwezigheid van sporen en restanten van het historische erf Klein Wixeler zijn mogelijk het gevolg van de vele verstoringen binnen het plangebied.

9. *Wat is de relatie van de vindplaats ten opzichte van andere vindplaatsen in de omgeving van het plangebied?*

Gezien de zeer beperkte omvang en aard van de sporen en de afwezigheid van materiaal is het lastig om een goede vergelijking te maken, maar het beeld van agrarische groundbewerking sluit wel aan bij de bekende historische boerderijen in de omgeving zoals bijvoorbeeld het historische erf Wixeler (anders dan de in dit plangebied verwacht 'Klein Wixeler').

10. *Hoe passen eventueel aangetroffen resten binnen het nu bekende beeld van de bewoningsgeschiedenis van het gebied?*

Hoewel de resultaten zeer beperkt zijn, lijken de aangetroffen greppels en ploegsporen wel te duiden op agrarisch landgebruik binnen het plangebied, wat weer overeenkomt met de verwachting van het historische erf Klein Wixeler. Echter is niet met zekerheid te zeggen dat de aangetroffen sporen ook verband houden met dit erf.

11. *Zijn er resten aangetroffen van de bebouwing die op historisch kaartmateriaal zichtbaar is? Is er sprake van een oudere voorganger van deze bebouwing?*

Voor beide vragen geldt hier dat dit niet het geval is, er zijn geen restanten van bebouwing aangetroffen.

12. Indien er een of meerdere vindplaatsen zijn aangetroffen: wat is de waardering van de vindplaatsen?

Er is slechts een enkele vindplaats aangetroffen.

13. Is er sprake van een behoudswaardige vindplaats of vindplaatsen? Zo ja, hoe dient hiermee te worden omgegaan? Is een opgraving noodzakelijk of kunnen er beschermende maatregelen genomen worden?

Nee er is geen sprake van een behoudenswaardige vindplaats. Het betreft slechts een tweetal erfgreppels en een aantal ploegsporen, welke bovendien deels vernietigd zijn door de vele verstoringen in het recente verleden.

4.2 Conclusies

Binnen het onderzochte gebied zijn geen resten van het verwachte erf Klein Wixeler aangetroffen. Het is niet met zekerheid te zeggen dat resten van dit erf helemaal niet meer aanwezig zijn binnen het plangebied, aangezien deze tussen de aangelegde sleuven nog aanwezig kunnen zijn. De kans dat er nog intacte resten van het erf in het plangebied liggen is echter erg laag. Binnen het plangebied zijn zeer veel verstoringen aangetroffen, waardoor de kans groot is dat dit in het gebied tussen de sleuven eveneens het geval is. Bovendien lag het deel tussen de proefsleuven een stuk lager dan de nu onderzochte delen (gezien de hoge waterstand in vergelijking met de rest van het plangebied) wat kan duiden op verstoring in dat deel van het plangebied. Dit zou betekenen dat eventuele aanwezige resten van het historische erf sterk verstoord zijn. Als laatste is niet met zekerheid te zeggen hoe oud de ploegsporen zijn, aangezien er uit deze sporen geen materiaal komt. Op basis van de stukken recent roodbakkend aardewerk uit het esdek, en het feit dat de ploegsporen vanuit het esdek kwamen (en dus niet pas onder het esdek zichtbaar waren) is echter geconcludeerd dat het waarschijnlijk gaat om relatief recente sporen, uit de Nieuwe Tijd C of nog recenter.

5. Archeologische waardering en selectieadvies

5.1 Waardering¹⁸

Inleiding

Om tot een afgewogen oordeel te komen over de archeologische waarde van een archeologisch interessante locatie dient volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie een vastomlijnde procedure te worden gevolgd.¹⁹ Eerst dient een standaard scoringstabel ingevuld te worden. Aan de hand van een aantal parameters, te weten belevingsaspecten, fysieke criteria en inhoudelijke criteria, wordt de score bepaald.

Bij een bovengemiddelde score voor fysieke kwaliteit (vijf of zes punten) is een vindplaats in principe behoudenswaardig. Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder) voor de belevingswaarde en fysieke kwaliteit, wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bekijken of de vastgestelde vindplaats behoudenswaardig is. Indien te verwachten is dat op één van deze criteria hoog wordt gescoord, worden de archeologische vindplaatsen behoudenswaardig geacht.

Vindplaatsen die op grond van hun fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig zijn aangemerkt, worden vervolgens gewaardeerd op hun inhoudelijke kwaliteit. Eerst vindt een afweging plaats op de eerste drie inhoudelijke kwaliteitscriteria; zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Bij een bovengemiddelde score van zeven punten of meer wordt de vindplaats als behoudenswaardig aangemerkt. Bij een lagere inhoudelijke waardering (minder dan zeven punten) wordt nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is. Zo ja, dan wordt een voorstel gedaan voor een als behoudenswaardig aan te merken steekproef per categorie. De overige vindplaatsen zijn niet behoudenswaardig.

Om tot een afweging te kunnen komen, wordt daarbij een intervallschaal gehanteerd, waarbij meetwaarden (scores 1, 2 of 3) worden toegekend aan de scores 'laag', 'midden' en 'hoog'. De wijze waarop deze waardering tot stand is gekomen is terug te vinden op de website van de SIKB (www.SIKB.nl).

Voor het plangebied, zijn de factoren als volgt ingevuld (tabel 5.1):

Beleving

Bij beleving gaat het om zichtbare monumenten waarbij de criteria schoonheid en herinnering worden gebruikt. Aangezien er geen zichtbare monumenten zijn aangetroffen, zijn deze criteria hier niet van toepassing.

¹⁸ volgens specificatie VS 06

¹⁹ SIKB 2010.

Fysieke kwaliteit

De fysieke kwaliteit wordt bepaald door de mate waarin archeologische overblijfselen nog intact en in hun oorspronkelijke positie aanwezig zijn. Binnen deze waarde wordt onderscheid gemaakt tussen de criteria gaafheid en conservering. De gaafheid en conservering krijgen een lage score. De vele verstoringen in het gebied en de ligging van het sporenniveau ruim boven de (normale) grondwaterstand zorgt voor een slechte conservering van de aangetroffen archeologische waarden. Een van de aangetroffen greppels is gecoupeerd, waarbij bleek dat de loop wel duidelijk zichtbaar was, en dat deze ook nog een diepte had van ca. 40 centimeter vanaf het sporenniveau. De aangetroffen ploegsporen zijn ondiep, en waren in het esdek al zichtbaar.

Inhoudelijke kwaliteit

Binnen de inhoudelijke kwaliteit staan vier criteria centraal: zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarde en representativiteit. De vindplaats scoort op alle criteria laag. De zeldzaamheid scoort laag omdat de twee aangetroffen greppels zijn geïnterpreteerd als erfgreppels en verder slechts ploegsporen zijn aangetroffen. Deze worden vaak aangetroffen in archeologisch onderzoek, en komen voor in veel verschillende gebieden. De informatiewaarde scoort laag omdat het erfgreppels betreft, welke alleen een eventueel erf kunnen begrenzen en daardoor verder weinig informatie kunnen verschaffen over het soort vindplaats. De ploegsporen wijzen op agrarisch landgebruik, maar zonder verdere sporen of materiaal leveren ook deze sporen geen andere informatie op. Aangezien op basis van de afwezigheid van materiaal in de greppels en de ploegsporen geen conclusie kan worden getrokken over de precieze ouderdom, is de informatie die deze sporen hebben geleverd zeer laag. Ook de ensemblewaarde scoort laag. Kijkend naar de archeologische context is er eigenlijk te weinig informatie om tot de conclusie te komen of er soortgelijke vindplaatsen in de omgeving zijn gevonden. Er zijn meerdere onderzoeken waarin erfgreppels en ploegsporen zijn aangetroffen, alleen zijn deze zonder verdere sporen binnen deze vindplaats niet te vergelijken. Dit, in combinatie met de afwezigheid van sporen uit verschillende periodes, zorgt ervoor dat de vindplaats op dit gebied laag scoort. Qua landschappelijke context is er binnen het plangebied geen sprake meer van bodemvorming, waardoor het originele niveau deels verstoord is. Verder zijn ook veel recente verstoringen aangetroffen, waardoor er weinig meer over is van het oorspronkelijke landschap. Een lage score op beide contexten zorgt tevens voor een lage score voor ensemblewaarde. Als laatste scoort de vindplaats op representativiteit eveneens laag, aangezien ook hier de afwezigheid van meer sporen dan de twee aangetroffen erfgreppels en de ploegsporen eigenlijk geen echte conclusie kan trekken over vergelijkbare vindplaatsen.

Op grond van het waarderingscriteria is af te leiden dat de onderzoekslocatie niet behoudenswaardig is.

Waarden	Criteria	Scores		
		Hoog	Midden	Laag
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord		
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid			1
	Conservering			1
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde			1
	Representativiteit			1

Tabel 2: Scoretabel ter waardering van de vindplaats.

5.2 Selectieadvies²⁰

Binnen de grenzen van het plangebied zijn geen behoudenswaardige archeologische resten aangetroffen. Om die reden wordt aanbevolen geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren bij bodemverstorende activiteiten. Het definitieve selectiebesluit zal worden genomen door de bevoegde overheid, de gemeente Barneveld.

Bovenstaande vormt een selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat in deze fase van het vergunningsverleningstraject reeds bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek dienen vooraleerst te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Barneveld). Deze neemt vervolgens een definitief selectiebesluit.

Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, indien tijdens de werkzaamheden een (mogelijke) archeologische vondst wordt gedaan dan geldt de wettelijke meldingsplicht, zoals omschreven in artikel 5.10 van de Erfgoedwet bij de minister. Uit praktisch oogpunt kan een dergelijke toevalsvondst bij de gemeente worden gemeld.

²⁰ volgens specificatie VS 07

Bronnen

Literatuur

Bakker, H. de en J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.

Berkel, G. van, en K. Samplonius, 2006: *Nederlandse plaatsnamen. Herkomst en Historie*. Prisma, Utrecht.

Borsboom, A.J. & J.W.H.P. Verhagen, 2012: *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P), versie 1.02*. SIKB, Gouda.

Hendrikk, J.A., 1998: *De ontginning van Nederland. Het ontstaan van de agrarische cultuurlandschappen in Nederland*. Matrijs, Utrecht.

Goossens, E./S. van der Veen, 2010, *Plangebied Voorthuizen Zuid, gemeente Barneveld: archeologisch vooronderzoek: archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek: verkennende en karterende fase*, RAAP, Weesp.

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen/Houten.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: *NEN 5104 Geotechniek - Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Roode, F. de/F. van Oosterhout, 2008: *Archeologische monumentenzorg in de gemeente Barneveld: Deel 1: beleidsnota archeologische monumentenzorg; Deel 2: toelichting op de archeologische waarden- en verwachtingskaart*, RAAP, Weesp.

Stevens, F., 2023: *S230078 PvE IVO-P Schoonengweg 5 te Voorthuizen definitief*, Synthegra B.V., Leusden.

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1*. SIKB, Gouda.

Internet (geraadpleegd januari 2024)

<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/>

www.ahn.nl

www.bodemloket.nl

www.dinoloket.nl

<http://www.gelderland.nl/kaartenencijfers>

<http://www.explosievenopsporing.nl/veo-bommenkaart/>